

פעילות גופנית עושים ב"אהבה" – יום מעורבות חברתית בקהילה

מאת: מיכל גרייצר, אור שלזינגר, נועם קורן, דוד גוברמן, ניירי טשגיאן, טל שק, גל כהן, זוהר לרר

מבוא

הנתינה הנה אחד מערכי היסוד של כל חברה המכירה בחשיבותה של ההזדהות והערבות ההדדית. אלו בתורם, תורמים לזהות החברה וללכידותה. דרך הנתינה, תורם הפרט לחברה בכלל ולאחר בפרט. תרומה זו מעודדת אכפתיות וערנות לצרכי הסביבה והזולת ותורמת למימוש צרכיו ולקידום רווחתו של הפרט בחברה. הרמב"ם (1135-1204) ניסח שמונה מעלות צדקה (נתינה) בהקשר לרגישותו של הנותן לצרכיו ורגשותיו של המקבל: 8. נתינה באי רצון; 7. נתינה פחות ממה שניתן לתת (אך בנועם); 6. נתינה בנדיבות אך ללא יזמה אישית; 5. נתינה בנדיבות מתוך יזמה אישית; 4. המקבל מכיר את הנותן אך הנותן לא מכיר את המקבל; 3. הנותן מכיר את המקבל אך המקבל אינו מכיר את הנותן; 2. נתינה בעילום שם, 1. נתינה הגורמת לתחושת מסוגלות וליכולת קיום עצמי. יום פעילות זה, כיוון הן למעלה מס' 3 והן למעלה מס' 1. הגישה הפדגוגית של למידה מתוך שירות (service learning), מכוונת לטפח בוגר ערכי, בעל תחושת ערך ומשמעות, בעל יכולת ניהול עצמי, המרגיש שייכות לקהילה, לחברה ולמדינה ואחריות כלפיהן, והמוכן ליטול חלק בעיצובן ובבנייתן (משרד החינוך, 2014). ברוח זו נרצה להכשיר את בוגרנו ולאפשר להם להנחיל ערך זה גם לתלמידיהם בעתיד.

בית הספר "אהבה"

כפר ילדים ונוער "אהבה" ממוקם בקריית ביאליק. בכפר זה חוסים ילדים שאין באפשרותם להמשיך ולגור בביתם בקהילה בשל סיבות סוציאוקונומיות, משפטיות ואחרות. בית הספר "אהבה" נמצא במתחם הכפר ומשרת את הילדים החוסים בפנימייה. בבי"ס "אהבה" יש 15 כיתות (א' - ט') ולומדים בו כ-140 ילדים ונוער בגילאי 6 עד 15. צוות בית הספר נרחב וכולל מורות, סיעות וצוות טיפולי מגוון: פסיכולוגית, פסיכיאטר, יועצות, תרפיסטיות מכל קשת התרפיות, ריפוי בעיסוק וקלינאית תקשורת. ביה"ס דוגל ב: **חינוך לאהבה ובאהבה מהווה תשתית בריאה לאורח חיים המאפשר הצלחה בקשרים בינאישיים, מטפח אינטליגנציה רגשית ומשפר הישגים לימודיים.**

לרובם בעיות התנהגות וקשיים רגשיים והם מוגדרים כילדים ונוער בסיכון גבוה. חלק מהתלמידים מופנים לבית הספר על ידי ועדות השמה של משרד החינוך על רקע בעיות התנהגות וקשיים רגשיים וחלקם בצווי בית משפט. לרבים מהם קשיים בלימודים וקשיים בקשב ובריכוז. מסיימי כיתה ט' ממשיכים לגור בפנימייה ומתקבלים ללימודים בתיכון עיוני או מקצועי באזור, לפי יכולתם וכישוריהם. על רקע זה נבחר בית ספר זה כמקום מועדף למעורבות חברתית ונתינה בקהילה.

ארגון יום הפעילות

עם היווצרות הקשר עם ביה"ס הוגדרו המטרות שלהלן ליום הפעילות: שיתופיות, סובלנות כלפי האחר, עזרה הדדית ופתיחות. על רקע מטרות אלו נבחרו תחנות הפעילות השונות (ירס"ל, כדורגל אנושי, זומבה, ריקודי עם ואקרובטיקה). צוות המורים תודרך לקראת יום הפעילות והתלמידים חולקו לקבוצות מראש. בכל קבוצה היו מספר מורים מלווים שידעו את סדר המעבר בין התחנות ולוחות הזמנים. מורים אלו גם עזרו בטיפול בבעיות משמעת במידה והתעוררו כאלו.

סדר היום

- חלק א' (שכבה צעירה) - פעילות של 12 דקות בכל תחנה מתוך 5 (ירס"ל, כדורגל אנושי, זומבה, ריקודי עם ואקרובטיקה).
- חלק ב' (שכבה בוגרת) - פעילות של 22 דקות בכל תחנה מתוך 4 (ירס"ל, כדורגל אנושי, זומבה ואקרובטיקה).

בנימה אישית

כחלק מתהליך הלמידה מתוך שירות, נתבקש כל צוות סטודנטים שהפעילו תחנת פעילות לבצע רפלקציה עצמית על הפעלת התחנה ואופי הפעילות בה מצד התלמידים תוך התייחסות אל מטרות יום הפעילות.

נועם קורן ודוד גוברמן (ירס"ל): פירוש שם המשחק הוא יד רגל סל. זהו משחק כדורסל שאפשר במהלכו להניע את הכדור גם בעזרת הרגל. בתחנה חולקו התלמידים לשתי קבוצות, ניתן להם הסבר קצר על חוקי המשחק ואנו שימשנו כשופטים. הילדים שיתפו פעולה בצורה מצוינת, ניתן היה לראות שהם נהנים מהמשחק, מהתחרות ושהמניע המרכזי שלהם לפעילות הוא ה"ניצחון". יחד עם זאת,

ניתן היה לראות שיתוף פעולה בין התלמידים על המגרש, ובין הבנים לבנות. התלמידים הראו יכולות גופניות גבוהות ושליטה במיומנויות הכדור.

ניירי טשגיאן (זומבה): ריקוד הזומבה כולל בתוכו שלל של סגנונות ריקוד המודרכים בצורה של ריקוד אירובי. הרוקדים, רוקדים ריקוד אחר ריקוד בלי ללמוד מראש את התנועות, התנועות חוזרות על עצמן כך שהתלמידים רוקדים תוך כדי "חיקוי" המדריך. מטרת הפעילות הייתה לגרום לילדים "להשתחרר" מהביישנות או חוסר הביטחון ולרקוד לצד תלמידים אחרים במקביל לפעילות רצופה למשך זמן ללא הפסקות. בתחילת היום הייתי סקפטית לגבי רלוונטיות התחנה ללומדים. היו מבטים רבים מצד התלמידות, שלא רצו לרקוד ליד הבנים או שחשדו ב', וגם מצד הבנים שבשום פנים ואופן לא הסכימו "לעשות דברים של בנות". במהלך יום הפעילות נוכחתי לדעת שבעזרת חיוך רחב מספיק וגישה חיובית ניתן לגרום לכל התלמידים בסופו של דבר לבוא ולרקוד. ואכן כך היה. החששות של התלמידים הפכו לכיף גדול, התלמידים למדו שהזומבה נגישה לכולם.

כהן גל (ריקודי עם): יש חשיבות בהקניית ערכים ותרבות עם ישראלית לתלמידים במטרה לחברם לתרבות שהייתה בקום המדינה. ריקוד העם גורם לתחושה שונה, ולא לאווירת התרבות העכשווית שתלמידים נולדו לתוכה. במסגרת התחנה התלמידים למדו מספר ריקודים שמשלבים ריקוד עם במעגל המאפשר ריקוד בקבוצה, וריקוד שורות שבו כל אחד רוקד באופן עצמאי. תחילה, בריקוד המעגלי, התלמידים הובלו ללא מוזיקה על ידי הוראות שמכוונות את הצעדים, יחד עם איתי ובשיתוף המורות. עובדה זו תרמה לתחושת מוטיבציה, להט, ואחדות. ואכן, רוב התלמידים השתתפו בפעילות ושיתפו פעולה. עם זאת, בכמה כיתות הייתה קבוצת בנים שלא התחברו לריקוד ונמנעו מלהשתתף. תירוצם היה ש"ריקוד לא מיועד לבנים, אלא ריקוד הוא תחום של בנות". נוסף על כך, בריקוד המעגל היו מספר בנים שלא רצו להחזיק ידיים לבנות בכיתות הנמוכות. גם ריקוד השורות, הוסבר תחילה ללא מוזיקה, לווה בהדגמת הצעדים, ולאחר מכן בוצעו הצעדים ע"י כלל המשתתפים בליווי המוזיקה. ההפרדה בין ההסבר, וביצוע הדגמה ללא מוזיקה ורק לאחריו ביצוע מלא עם מוזיקה תרמה לביצוע נכון של הלומדים בזמן הריקוד. תחנת ריקודי העם הייתה מהנה מאוד, הלומדים שיתפו פעולה עובדה זו יצרה אווירה חיובית, כייף והנאה.

שלזינגר אור (כדורגל אנושי): משחק זה כולל התמצאות במרחב, שינויי כיוון, יכולת ריצת ספרינט ורצון לנצח. יחד עם זאת, משחק זה מטפח גם את ערך הקבוצתיות ועקרונות אסטרטגיים שונים, כגון, מתי לצאת להתקפה, מתי להישאר בהגנה וכיצד להתאים לכל שחקן מיקום במגרש לפי

תכונותיו הספורטיביות (המהירים יהיו הרצים והגדולים והכבדים יותר יהיו שחקני ההגנה). הכיתות הן כיתות הטרוגניות המעורבות בנים ובנות יחד, היו כיתות של 12 תלמידים וכיתות של 28 תלמידים כך שהיה קושי לצפות כמה תלמידים יגיעו כל פעם. בנוסף לשוני במספר התלמידים היה גם שוני ברמתם הגופנית ולכן תוך כדי התחנה היה צורך לאזן בין הרמות השונות של הקבוצות על מנת שהמשחק יהיה מותח ולשמר את הניעה אצל כל התלמידים. אמנם בחלק הראשון (פעילות השכבה הצעירה) זמן התחנה היה קצר (רק 12 דקות), אך ההסבר המילולי שקיבלו הלומדים היה קצר, מובן וכלל הדגמה קצרה של המשחק. כך שכבר לאחר 2 דקות של משחק ניתן היה לראות את התלמידים מפתחים אסטרטגית משחק קבוצתית ללא כל עזרה מגורם חיצוני או התייעצות עם איתי. המשחק התעלה לרמה גבוהה מבחינה אסטרטגית, התלמידים גילו הניעה ורצון רב להצליח עד כדי מצב בו המשחק הופסק לזמן קצר על מנת למנוע פגיעות גופניות בין התלמידים. תלמידים רבים בסוף התחנה ניגשו והודו על כך שלמדו משחק חדש שניתן לשחק אותו גם לאחר שעות הלימודים וללא כל ציוד. התלמידים נהנו, גילו הניעה, למדו משחק חדש ושיתפו פעולה בקבוצה.

מיכל גרייצר וטל שק (אקרובטיקה): בתחנה זו התלמידים התנסו בביצוע פירמידות שונות בזוגות. התחנה דרשה שיתוף פעולה בין התלמידים ואתנו. במבט מהצד על תלמידי ביה"ס, ובמיוחד על השכבה הבוגרת היה נדמה שהמצב התמידי של הילדים הוא מצב מריבה. כלומר, תמיד יש על מה להתווכח ועל מי להתעצבן. אולם, כאשר התחלנו את הפעילות, הצגנו את המשימות לילדים והוצגה המטרה המשותפת, הריבים ברובם פסקו והחל שיתוף הפעולה. בחלק מהקבוצות היה ניתן לראות באופן ברור כי התלמידים עוברים תהליך פנימי. ממצב של חשש וסירוב מוחלט לקחת חלק בתחנה, למצב של התעניינות, שיתוף פעולה וביצוע הפירמידה עם אחד מאתנו תחילה ובהמשך תוך שיתוף פעולה עם התלמידים האחרים. הקבוצות השונות היו מגוונות הן מבחינת הגיל והן מבחינת כמות הילדים בכל קבוצה. עובדה זו הקשתה בהתחלה על ההחלטה מהן הפירמידות הטובות ביותר לכל שכבת גיל. עם זאת, לאחר זמן קצר "עלינו" על הנוסחה המנצחת וידעו איזה פירמידות להציג וללמד בכל שכבת גיל. מצד אחד הפירמידות צריכות לאתגר את התלמידים ומצד שני לאפשר לחוות תחושת הצלחה.

רשמים

בסוף יום הפעילות, התנהל סיכום בנוכחות מנחה ההוראה, הסטודנטים, מנהלת בית הספר, שתי מורות ומספר נציגים מתלמידי השכבה הבוגרת. כל התלמידים שלקחו חלק פעיל בסיכום ציינו

שהפעילות לווה בתחושות חיוביות, הנאה ושיתוף פעולה בין התלמידים. מנהלת בית הספר הודתה לנו על תרומתנו, נתנה לנו הרגשה שאנחנו רצויים ושפעילותינו תורמת ו חשובה. קבלנו הזמנה לפעילויות דומות בהמשך (מבחינתה, "כל שבוע"). בסוף הסיכום הוענקה למכללה תעודת הוקרה על תרומתנו ביום פעילות זה.

סיכום המנחה להוראה

עם קבלת ההחלטה על קיום יום המעורבות החברתית בקהילה אותר בית ספר זה על הרקע שהוזכר לעיל. כבר בשלב ההכנות וההתארגנות, נוצר קשר טוב עם צוות ביה"ס והעבודה מולו הייתה יעילה ומקצועית. ביום הפעילות, עם הגיענו לביה"ס, התקבלנו בצורה חמה ולבבית. המורים והתלמידים קיבלו אותנו בסבר פנים יפות והייתה תחושה חמימה מתחילתו של היום. במהלך היום ראינו וחשנו את השפעתו של יום זה על התלמידים והמורים וזה נתן תחושת הגשמה מרוממת רוח. הילדים חיבקו את הסטודנטים, התעניינו בהם ובמעשיהם ורצו בקרבתם גם בהפסקות. התקבלנו והרגשנו כחלק מצוות בית ספר והייתה תחושה של "בית". במהלך יום הפעילות מנהלת ביה"ס ארגנה לכבודנו ארוחה קלה בה הי הביעה את תודתה העמוקה על היזמה ועל העשייה המשמעותית. ניראה כי התלמידים, המורים וצוות ההנהלה מעריכים אותנו מאוד על תרומתנו המשמעותית. תודתי האישית נתונה לסטודנטים שנטלו חלק פעיל בתכנון ובעשייה ביום זה והם: אור שלזינגר, נועם קורן, דוד גוברמן, ניירי טשגיאן, טל שק, גל כהן ומיכל גרייצר.

מקורות

משרד החינוך (2014). התפתחות אישית ומעורבות חברתית-קהילתית. ירושלים.